

FRÅN FORNTID TILL NUTID I
RUVHTEN SIJTE
(tidigare Tännäs sameby)

fältarbete 1998

Gammal klykstångskåta nordöst om Skedbrosjön. Foto Ingvar Labj 1998.

Ewa Ljungdahl

Innehållsförteckning

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

1.2 Arbetsmetod, arbetskraft

2. INVENTERINGSRESULTAT

3. PROVTAGNING OCH RESULTAT

4. KARTANALYS

5. SLUTSATSER

BILAGOR

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

1997 påbörjades arbetet med ett treårigt dokumentationsprojekt, "Från forntid till nutid i Tännäs sameby", i Tännäs sameby (fr.o.m. hösten 1998 Ruvhten Sijte) i Jämtlands län. Projektet finansieras med medel från EU:s strukturfond Mål 6 Sapmí och som nationell medfinansierad medverkar länsstyrelsen i Jämtlands län. Syftet med projektet är att via intervjuer tillvarata den äldre generationens kunskaper om renskötsel och markanvändning samt att utifrån dessa uppgifter söka och dokumentera kulturlämningar i terrängen. Förutsättningarna för att berika och utveckla rennäringen och andra samiska näringar förväntas stärkas genom ökade kunskaper om den egna kulturen och dess historia.

Under år 1998 har det dokumentationsarbete som påbörjades 1997 fortsatt. Ingvar Labj, Brändåsen, har under året fungerat som projektledare, och som vetenskaplig projektledare har arkeolog Kjell-Åke Aronsson från Östersund medverkat.

1.2 Arbetsmetod, arbetskraft

En angelägen del av dokumentationsarbetet består av att följa upp uppgifter om kulturlämningar lämnade av äldre renskötare, och på detta sätt överföra kunskap från den äldre generationen till den yngre. Som utgångsmaterial för fältarbetet används därför främst muntliga och skriftliga uppgifter från äldre renskötare. För att få ytterligare uppgifter om lämningar från i första hand den intensiva renskötselns tid har viss genomgång av äldre kartmaterial samt arkiv- och litteraturstudier skett. I rapporten "Från forntid till nutid i Tännäs sameby, fältarbete 1997" finns en kort forskningshistorik samt områdesbeskrivning. Det geografiska område som projektet koncentreras omkring utgörs av Ruvhten Sijtes åretruntmarker samt sensommar- och höstland.

Fältarbetet 1998 har utförts av medlemmar i samebyn, såväl kvinnor som män, yngre och äldre, som utifrån uppgifter från äldre renskötare samt egna observationer inventerat markerna för att hitta lämningar, dokumenterat dessa och prickat in dem på karta. Ett fyrtiotal lokaler har granskats och beskrivits av arkeolog från länsstyrelsen. Samtidigt har kolprover från ett antal härdar insamlats för datering.

Sommaren 1998 har fältarbetet främst koncentrerats på områden söder om riksväg 84.

Arbetet med att intervjua äldre samer angående flyttvägar, visten m.m. har fortsatt under 1998.

2. INVENTERINGSRESULTAT

2.1 Fartjärnarna

Lokalerna beskrivna och besiktade av arkeologerna Kjell-Åke Aronsson och Ewa Ljungdahl. Karta se bilaga 1.

Vid en noggrannare besiktning och beskrivning sommaren 1998 konstaterades tre kåtatomter, två förvaringsgropar och en skärvstenspackning. Kåtatomt nr 4 som registrerades 1997 har utgått.

1-6 ligger på en större renvall, på avsatser på V slutning mot tjärn och i S bäck. I fjällbjörkskog:

1. Kåtatomt, rund, 7 m diam. Omgiven av en vall, 1 m br. och 0,1-0,2 m h. I mitten hård, oval (NNV-SSÖ), 1,2 x 0,9 m, bestående av 0,1-0,3 m stora stenar. Vid provstick framkom kol.

10 m V om 1:

2. Kåtatomt, rund, 7 m diam. Delvis omgiven av en vall, 0,5 m br. och 0,1 m h., med enstaka 0,3-0,4 m stora stenar. I mitten hård (Ö-V), 1,6 x 1,3 m, stenfylld med 0,1-0,3 m stora stenar. I kåtatomten enstaka 0,4 m flata stenar. Vid provstick framkom kol.

90 m 350 gon om 2:

3. Kåtatomt, rund, 6 m diam. Omgiven av en otydlig vall, 0,5 m br. och 0,05-0,1 m hög. I SÖ delen en stensamling, 1 m diam., av 0,3-0,4 m stora stenar. I mitten hård, oregelbunden (urplockade stenar?). Vid provstick kändes enstaka stenar och framkom kol. Kolprov togs för datering.

25 m 170 gon om 3:

4. Grop, närmast rektangulär, 2 x 1,5 m (ÖNÖ-VSV), 1,2 m dj. I kanterna enstaka 0,5-0,6 m flata stenar.

8 m NV om 3:

5. Grop, oval (NV-SÖ) 2 x 1,5 m. 0,5 m dj. _

10 m ÖNÖ om 5 och 9 m N om 3:

6. Skärvstenspackning, närmast rund, 3 m diam. Vid provstick med jordsond framkom ett 0,1-0,2 m tjockt kollager. Vid provstick framkom skärvsten. Kolprov togs för datering.

2.2 Rogen

Lokalerna beskrivna och besiktade av arkeologerna Kjell-Åke Aronsson och Ewa Ljungdahl. Karta se bilaga 2.

15 m V om strandhaket och 50 m 100 gon om SV hörnet på STF:s stuga (**Rogenstugan**). Beväxt med mossar, bärris, småbjörk och enbuskar:

1. Stensättning, oval, 5,5 x 4,5 m diam. (Ö-V). Intill 0,3 m h. Med fyllning av 0,3-0,4 m stora stenar. Omedelbart S är en skärvstensförekomst med osäker utsträckning ovanför strandhaket. I ytan rikligt med skärvsten. Ligger i upptrampat område. Även N om stensättningen förekommer i ytan spridda skärvstenar.

I strandhaket till en kraftigt eroderad sandstrand **öster om Sandholmen** påträffades tre ovala hårdar. En väl upptrampad stig passerar alldeles intill och delvis genom hårdarna, varvid dessa eroderat fram (Bilaga 3)

Strandplanet omedelbart V om hårdarna består av öppen sandstrand som är kraftigt eroderad genom sentida rastplatser. Ingenstans på den öppna sandstranden påträffades anslag eller artefakter. Hårdarna har en helt annan karaktär än de hårdar som finns närmare utloppet från Stortandsjön och vid Ragsbodarna, där förekomsten av avslag är riklig vid hårdarna.

1. Härd, oval, 1,3 x 0,9 m (NV-SÖ). Bestående av intill 0,2 m stora stenar. Delvis stenfylld. Under 0,01 m lager av mossar och sand framkom kol. Kolprov togs för datering (Rogen 1).

0,8 m S om 1:

2. Härd, oval, 1,3 x 0,9 m (ÖNÖ-VSV). Bestående av intill 0,2 m stora stenar. Delvis stenfylld. Vid provstick framkom kol. Kolprov för datering (Rogen 2).

Tangerar i S delen:

3. Härd, oval, 1,4 x 0,9 m (N-S). Bestående av intill 0,2 m stora stenar. Delvis stenfylld. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering (Rogen 3).

2.3 Finnvallen

Lokalen beskriven och besiktad av arkeologerna Kjell-Åke Aronsson och Ewa Ljungdahl. Karta se bilaga 2.

Renvall, 30 – 35 m diam. I SV delen en stenrad, 4 m lång av intill 1 m stora block. 2 m Ö därom en ansamling av upplagda stenblock. Enstaka röjningsrösen. Beväxt med gräs och örter, enbuskar, fjällbjörk, dvärgbjörk samt enstaka tallar.

Enligt uppgift från Per-Roger Viberg, Kärringsjön och hans mor har på platsen funnits en bod och/eller kåta. Platsen användes som uppehållsplats under flyttningarna. Här fanns även ett litet rengärde.

2.4 Åarga

Lokalerna 3-8 beskrivna och besiktade av arkeologerna Kjell-Åke Aronsson och Ewa Ljungdahl. Karta se bilaga 4

1-4 belägna på renvall. Beväxt med fjällbjörk och örter. Strax intill kalkkälla och bäck.

1. Källargrop

2. Källargrop

3. Kåtatomt, oval, 9 x 8 m diam. I mitten härd, 1,6 x 1,3 m (NÖ-SV). In mot härden två härddarmar, 1,4 m långa, (från NÖ) med 0,05 – 0,3 m stora stenar. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering.

22 m V om 1, på avbanad kulle:

4. Kåtatomt, rund, 6,5 m diam. I mitten härd. Inga synliga härdstenar. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering.

Inte långt från kåtatomt 3 och 4 finns rester efter en palissadhage. Flera klykförsedda björkstammar ligger nedrasade runt hagen som är ca 36 m diam. Mot ett träd står flera grova björkstammar från hagen uppresta. Flera grova gamla björkar (skugg- och bindningsträd) finns kvar inne i hagen, som i övrigt är full av ganska smal uppväxande björk. På ett ställe hade en öppning i hagen satts igen med stenar – insläpp till hagen?

5-7 belägna på låga moränkullar med bäck i V. Beväxta med gräs, örter och bärris. Strax intill kalkkälla och bäck. Några hundra meter i V vid en tjärn, finns en mjölkällare samt en större förvaringsgrop på en sandbacke. Även här hittades del av en hornkrona instucken under en sten.

5. Kåtatomt, rund, 6 m diam. Härd i mitten, 1,1 x 0,7 m (Ö-V) med i ytan flata avlånga 0,4 m stora stenar. I Ö delen en 0,6 – 0,3 m flat häll. Delvis begränsad av jordvall, 0,5 m br., 0,1 m h. Med i N delen 0,3 m stora stenar. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering (Åarga A).

6. Kåtatomt, rund, 6 m diam, delvis omgiven av en vall, 0,5 m br. och 0,05 m h. I mitten härd, helt övermossad. I N delen enbuskar. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering (Åarga B).

9 m N om 2:

7. Kåtatomt, rund, 6 m diam. I mitten härd, 1,2 x 1,1 m (Ö-V). Omgiven av en vall, 0,5 – 1,0 m br. och intill 0,1 m h. med enstaka 0,3 – 0,4 m stora stenar. I SV delen en sentida härd. Vid provstick framkom kol. Kolprov togs för datering (Åarga C).

8. Grav, 2,1 x 1,7 m (N-S). I N delen flat häll upprest, 0,6 m l., 0,12 m br. I vinkel mot den uppresta hällen två 0,3 m flata hällar. Rad av kantställda hällar i Ö delen. Inre mått 0,5 m. I V delen kallmur mot den kantställda hällen. Foto se nästa sida.

Grav vid Åarga. Foto Ingvar Labj 1998.

Lokalerna 9-13 beskrivna av Ingvar Labj.

9. Källare, kåtatomt, stor källare och Ö därom två öppna vallar, troligen renvallar. Källaren 4 m lång med stenar uppbyggda i väggarna runt om. Med nedgång, trappsten av sten. Kåtaplats 30 m V om källaren, 6 m bred, eldhärd. Björk växer i eldstaden. Kåtaplatsen ligger mellan liten bäck och den större bäck som rinner ifrån V. Tydliga spår av renvallar.

10, 11, 12 Kåtatomter, eventuellt flera. En kåtaplats ensam, väldigt tydlig, ca 200 m från stengrunden med eldstad i. Två kåtaplatser 50 m V, en tydlig. Denna plats är troligen Jon Nilson Rensbergs ställe som han fick lämna för storskiftets skull. Härbärge, burie, lämnad där som Bergmans övertog.

I området finns flera fångstgropar efter Åarganjohken ned till myrarna vid Fjällsättern.

13. Kåtatomt, mellan Myskelsjön och Åargantjonnen. 2 m S om bäcken. Kåtaplats med mycket småbjörk 1-2 m hög växtlighet. Hög backe med sten 20 m Ö. Bäverfälld björk vid bäcken.

2.5 Myskelsjön

Lokalerna beskrivna och besiktade av arkeolog Ewa Ljungdahl. Karta se bilaga 5.

I-4: På höjdrygg mot Myskelsjön i fjällbjörkskog:

13 m V om bäck:

1. Förvaringsanläggning, källargrop, närmast rektangulär, 1 x 1,2 m och 0,3 – 0,5 m dj. Flata stenar i sidorna.

21 m NV om 1:

2. Kåtatomt, närmast rund, 6 m diam. Begränsad av 0,2 – 0,5 m stora stenar. I mitten härd (NV-SO), oregelbunden, 1 x 1 m, delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. Beväxt med bärris och småbjörk.

28 m Ö om 2:

3. Kåtatomt, närmast rund (Ö-V), 3 m diam. Begränsad av 0,2 – 0,6 m stora stenar. Ingen härd. Beväxt med bärris och småbjörk.

20 m NNV om 3:

4. Kåtatomt, närmast oval, 5 x 6 m. Begränsad av 0,2 – 0,6 m stora stenar. En stor sten, 2 x 1,5 m, delvis inom kåtatomten. I mitten härd (N-S), oregelbunden, 1,2 x 0,7 m, delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. Beväxt med bärris och småbjörk.

5-7: Strax V om större renvall. 5 ca 15 m Ö om renstängsel:

74 m V om bäck:

5. Kåtatomt, närmast rund, 6 m diam. Omgiven av vall, 0,5-0,75 m br. och 0,2 m h. I mitten härd, 1 x 1,2 m (N-S), delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. Runt vallen spridda flata stenar. Beväxt med bärris och enbuske.

17 m VSV om 5:

6. Bengömma, i naturligt stenskravel påträffades kluvna mörghben och glasbitar instuckna mellan stenar.

5 m N om 6:

7. Kåtatomt, närmast rund, 5 m diam. Omgiven av flata stenar, 0,3 – 0,8 m stora. I mitten härd, 1,2 – 0,8 m (SV-NO), oregelbunden. Vid provstick framkom kol. Beväxt med bärris och dvärgbjörk.

8-10: På fjällhed ovanför nuvarande trädgräns, ca 880 m.ö.h.:

50 m V om bäck:

8. Kåtatomt, närmast rund, 6 m diam. Omgiven av otydlig vall, 0,8 – 1 m br., 0,1 m h. I mitten härd, 1,5 x 1,2 m (ONO-VSV), delvis övermossad med i ytan 0,1 – 0,4 stora stenar. Vid provstick framkom kol. Beväxt med kråkris, dvärgbjörk och lingonris. 3 m Ö om 8 sotlager, 2 x 3 m, 0,1 – 0,3 m dj. I liten sänka, beväxt med högt gräs och gullris. Kolprov togs för datering (Myskelsjön A).

10 m NV om 8:

9. Stenformation, 5,5 x 2,5 m, oregelbunden (närm. oval) begränsad av flata stenar, 0,1 – 0,4 m.

5 m V om 9:

10. Förvaringsanläggning, 1,5 x 1,5 m, 0,2 m dj. med stenar i kanterna och i botten.

På fjällhed ovanför nuvarande trädgräns, 30 m V om bäck:

11. Härd, 1,3 x 1 m (SO-NV). Delvis övermossad med i ytan synliga stenar, 0,1 – 0,3 m stora. Vid provstick framkom kol. Beväxt med bärris. Kolprov togs för datering (Myskelsjön B).
Några hundra m N om nr 11 påträffades 1985 en vikingatida lancettformad järnpilspets.

Mot udde i Myskelsjön:

12. Rester av palissadhage som spärrat av mjölkudde.

15 m N om Myskelsjön i fjällbjörkskog:

13. Kåtatomt, närmast rund, 4,5 x 4,5 m diam. Omgiven av vall, 0,5 – 0,75 m br. och 0,1 – 0,2 m h. I mitten härd, oregelbunden, delvis övermossad. Härdstenarna omplockade. Vid provstick framkom kol. Beväxt med mossa och gräs.

Längst ute på udde i Myskelsjön, fjällbjörkskog:

14. Förvaringsanläggning, källargrop, 1 x 0,7 m, 0,5 m dj. Stenar i kanten.

På höjdrygg N om Myskelsjön i fjällbjörkskog:

15. Förvaringsanläggning, källargrop, 2,5 x 1,5 m, 0,6 m dj. Delvis kallmurad.

125 m V tjärn på höjdrygg i fjällbjörkskog:

16. Förvaringsanläggning, källargrop, 3 x 2,5 m (NO-SV), 1,5 m dj. med flata stenar i sidorna och i botten. Omgiven av vall.

17-18: 80 m N tjärn på höjdrygg i fjällbjörkskog:

17. Kåtatomt, närmast rund, 6 m diam. Delvis omgiven av en vall, 0,5 – 0,7 m br. och 0,1 – 0,2 m h. I mitten hård, oregelbunden, 1,1 x 1 m (SO-NV), delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. SÖ om hårdan är två delvis övermossade hårdar med 0,15 – 0,3 m stora stenar. Beväxt med fjällbjörk, enbuske och bärris.

30 m Ö om 17:

18. Kåtatomt, närmast oval, 4,5 x 5 m. Delvis omgiven av en vall, 0,4 – 0,6 m br. och 0,1 m h. I mitten hård, 1,1 x 0,8 m (NV-SO), delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. SÖ om hårdan är två delvis övermossade hårdar. Beväxt med fjällbjörk, enbuskar och bärris.

På höjdrygg med gles björkskog och vid utsikt över fjäll och vatten:

19. Stensättning?

A: Närmast oval, 2,5 x 3 m (NO-SV), 0,1 – 0,3 m h. och begränsad av 0,2 – 0,3 m stora stenar. (Speciellt i SV delen omsorgsfullt lagda kantstenar). Övermossad med enstaka stenar, 0,1 – 0,4 m i ytan. Beväxt med bärris.

0,5 m V om A:

B: Närmast rektangulär, 3,5 x 1,5 m (NO-SV), ej upphöjd över markytan, begränsad av 0,1 – 0,4 m stora stenar. Stenar i ytan. Beväxt med mossar.

3,5 m V om B:

C: Närmast oval, 1,9 x 1,4 m (N-S), ej upphöjd över markytan, begränsad av 0,1 – 0,4 m stora stenar. Stenar i ytan. Beväxt med mossar.

15 m NV om C:

D: Närmast oval, 4 x 1,3 m (NO-SV), 0,1 – 0,3 m h. och begränsad av 0,1 – 0,3 m stora stenar. Övermossad med enstaka stenar i ytan. Beväxt med dvärgbjörk och kråkris.

6 m NV om D:

E: hård ?, 1,3 x 1 m (VNV-OSO), delvis övermossad och med stenar 0,1 – 0,4 m i ytan. Endast ett tunt sotlager framkom.

2.6 Brattriet

Lokalerna 1-24 beskrivna av Ingvar Labj. Karta se bilaga 6.

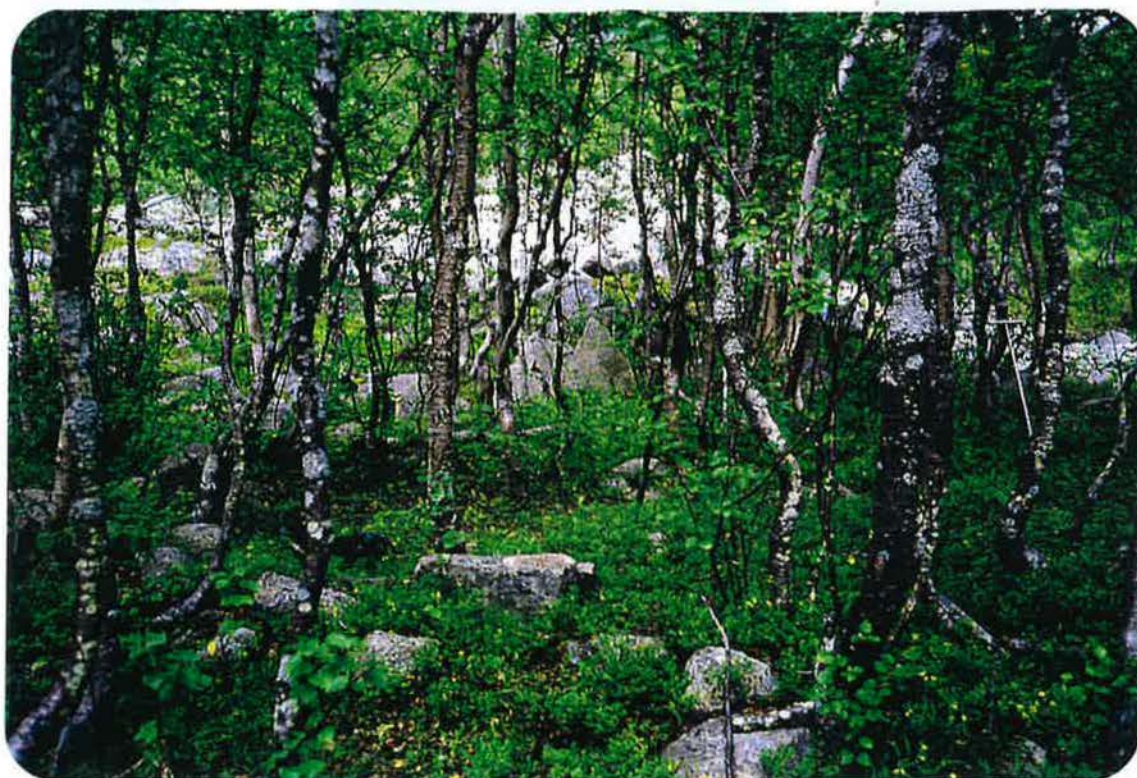
1. Kåtatomt, 40 m från Alf Willenfeldts hus i Ö riktning. Stor tall 7 m i Ö. 5-5,5 m diam. Stenarna säkerligen urplockade från hårdan. Kol i mitten.

2. Timrat hus samt 2 st. gethus, ligger Ö om Ola A Kants timmerhus, i tät björkskog. Gethusen består av kåtakonstruktioner, avlänga med torv, och flata hållar emot. Idag används de av Nils Fjällsten som förvaringskåtor.

3. Kåtaplats samt gethus, nedfallna. Gammal båt intill. Här bodde Paul Jonasson, far till Anders Pålsson.

4. Kåtatomter, 2 ev. 3 st., stenrösen, mur På en kåtatomt återfanns ingen hård, den kan ev. finnas under omkullblåst tall. Ca 40-50 m Ö därom två hårdar med kol. 5,5 – 6 m diam. Intill hårdarna två stenrösen med synliga ben, horn och skinnbitar (troligen barnskor). Mellan kåtatomterna finns en låg stenmur, kanske en gärdesbyggnation. Stor hornsamling i ett stenröse. (A. Willenfeldt kände inte till dessa platser).

5. Husgrunder, getkåta. Rester efter härbärge och uthus. Tillhörde tidigare Nils Hansson Rensberg. Flyttat till Rödviken och tillhör idag Folke Rensberg. Ca 50 m S en stengrund efter ett hus som Anders Andersson Rensberg byggde. Huset såldes senare till Jon Nilsson Rensberg och flyttades av sonen Elias Rensberg till Myskelsjön. Nuvarande ägare John Rensberg. 50 m Ö därom en getkåta.
6. Kåtatomter. 2 st f.d. skolkåtar, nedrasade, väl synliga.
7. Kåtatomt. 30 m Ö om Jon Kants stuga, i tallskog. Kåtatomten delvis överbyggd av en 12 kvadratm. stor stuga våren 1998. Kol i urplockad eldstad.
8. Kåtatomt. 5 m om Ö hörnet av Jon Kants stuga. Stenar från eldstaden urplockade för att användas till hörnstenar i huset. Kol i eldstaden.
9. Husgrund. ca 100 m N om Jon Kants stuga, V om bäck. Tydliga rester av husgrund. Siste ägare Nils Olofsson Rensberg. Han byggde inte huset själv. Hans mor var "Stor-Johanna", gift med Olof Nilsson Rensberg.
10. Kåtatomt. intill liten bäck som rinner upp bland stenar ur marken. Berdvid finns en stor tall med yxhugg. Ca 7 m diam. Inga höga vallar. Eldstaden ca 1 x 0.30 m. Lång smal sten i eldstaden. Ganska våt plats. Man känner inte till vilka som bodde här.
11. Kåtatomt. 20 m V om bäck, tätvuxen björkskog. 6 m diam. Väl synlig, stenröjd plats, stora stenar. Björk växande i kåtatomten. Eldstaden väl synlig, kol i eldstaden. Strax V därom stenar lagda efter varandra, troligen en gärdesplats, god växtlighet (se 12). Foto se nedan.

Kåtatomt nr. 11, Brattriet. Foto Ingvar Labj 1998.

En historia som inte har något samband med kåtatomterna, berättad av Alf Willensfeldt: "En same från Skäckerfjäll kom flyttande till Røa. När hjorden farit om våren stannade gubben kvar med endast en körren. Norskarna var arga på honom därför att de menade att han vittjade deras bäverfällor". Om gubben återkom ärligen eller tillfälligt vet inte Alf, som i sin tur hade hört historien av sin far Edvard Willensfeldt.

12. Gärdesplats, med jämngamla björkar och genomskärande små myrlappar. Stenar lagda efter varandra. Bördigt område i förhållande till övrig växtlighet.
13. Kåtatomt, V om backe. 5 m diam., eldstad synlig. Här bodde Lisbet Rensberg ca 1930-talet.
14. Husgrund, gethus. Påbörjad timring med eldstad i ett hörn. Ca 15 m S finns ett gethus.
15. Kåtatomt, 5 m diam. Äldre än nr 13, lägre vallar. Kolrester funna.
16. Kåtatomt, gethus, invid avbruten torrtall. 5 m diam. Nedtagen, rester kvar mot stor sten. Eldstaden väl synlig. Gethuskåtan kvar.
17. Kåtatomt, otneres (stänger) stående. Väl synlig.
18. Kåtatomt, V sidan av myr, 2 m. Småväxande björkskog, inslag av grövre björk. 7.5 – 8 m diam. Eldstaden väl synlig. Stor kåtatomt. Låg ensam vall i V sidan. Avfallsbacke 5 m V.
19. Buornie (källargrop, mjölkgröp), S om nr 18, i kanten av backen. Tätt björkskog. Långsmal med synliga flata stenar. Småbjörk växande i sidorna och i övre kanten.
19. Kåtatomt, 30 m V om nr 18, öppet ställe. Otydliga vallar, aernien (eldstaden) troligen urplockad. Kol i eldstaden. I SV strax intill en liten tydlig eldplats.
21. Kåtatomt, N om myr, stor tall med inskriptionen OFM 1856 5 m N om kåtatomten.
22. Kåtatomt, i öppen glänta i björkskog. 6 m diam. Eldstaden urplockad men tydligt var eldstaden varit. Liten rektangulär stensamling i kanten.
23. Kåtatomt, ingen tydlig eldstad. Grov björk växande där kol hittades. V om bäck också möjlig kåtaplats, mellan nr 22 och 23.
24. Stenrösen, 4-5 st. Bildar ett system där det verkar vara gärdesplats eller styrarmar, t.ex. med lasso och lapptyg däremellan. Storleken varierar mellan stenrösen, en 2.5 x 1.5 m.

Lokalerna 25-26 beskrivna och besiktade av arkeolog Ewa Ljungdahl.

16 m N om myr i fjällbjörkskog:

25. Kåtatomt, närmast oval, 6 x 6 m, begränsad av 0,1 – 0,4 m stora stenar. I mitten härd 1,8 x 0,8 m (NO-SV), delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. Beväxt med fjällbjörk och bärris.

30 m N om 1:

26. Kåtatomt, närmast oval, 6 x 6 m, begränsad av 0,2 – 0,5 m stora stenar. I mitten härd, 1,4 x 0,8 m (N-S), delvis övermossad. Vid provstick framkom kol. I N delen av kåtatomten upplagda stenar vid kanten.

Inom en radie av ca 100 m kring kåtatomterna finns åtminstone fem stenrösen upplagda.

2.7 Norr om Skedbrosjön

Lokalen beskriven av Ingvar Labj. Karta se bilaga 7.

1. Bengömma? öster om bäcken, vid stor sten. Backigt, i moränområde. Stor sten med öppning mot söder. Där under mycket ben, även långt in under stenen. I området 9 st fångstgropar i närliggande område, 2 st indikationer på kokgropar. Foto se nästa sida.

Bengömma norr om Skedbrosjön. Foto Ingvar Labj 1998.

2.8 Västra Rödsjöåsen

Lokalerna beskrivna av Ingvar Labj. Karta se bilaga 7.

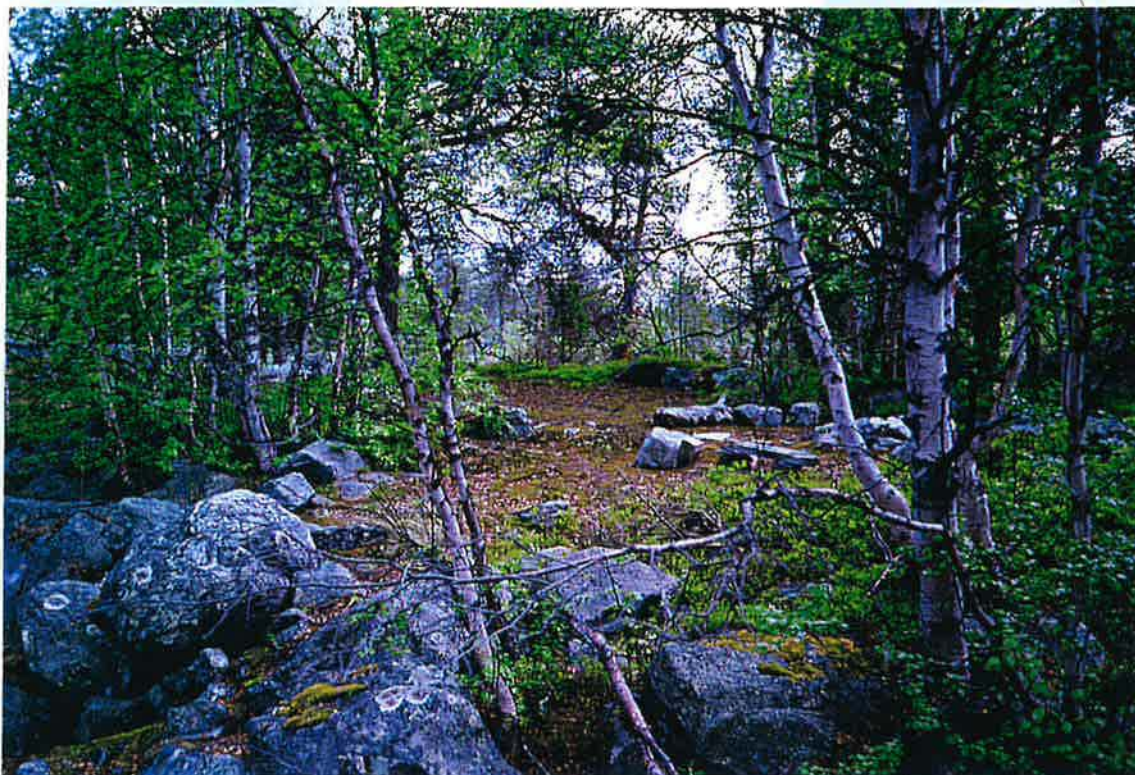
50 m NÖ om telefonledningen till Skedbrostugan och renvaktarstugan i Skedbro, i delningen av telefontråden:

1. Kåtatomt, 6 m bred, stående stänger.
2. Kåtatomt ?, 12 steg SV efter backryggen, kol framkom.
3. Kåtatomt, stående bågstänger, väl synlig. NV riktning från nr 1, 200 m. Inskription OASRB 1883.

2.9 Norr om Västra Rödsjön

Lokalerna beskrivna av Ingvar Labj. Karta se bilaga 8.

1. Kåtatomt, ligger ca 5 m Ö om stigen till Skedbrostugan. 4.5 m diameter.
2. Kåtatomt, ligger i N riktning ca 70 – 100 m. 5 m diameter. Gethusplats 15 m S riktning. Foto se nästa sida.

Kåtatomt nr.2, norr om Västra Rödsjön. Foto Ingvar Labj 1998.

3. Kåtatomt, uppe på backen i kanten NNV om nr 2. 40 m från bäcken. Ca 4.5 m diameter. Ej tydlig och ej känd av Thomas Willenfeldt. Känd av Alf Willenfeldt.

2.10 Kattriet

Lokalerna beskrivna av Ingvar Labj. Karta se bilaga 7.

Tre st kåtatomter. 2 st stående, halvt förfallna. Stängerna av tall. Spikar synliga inuti. "Tjäckieguotie". Nr 3 hittad efter nedteckning, ligger ca 10 m Ö om den andra. Hittade ärnne i 3:an. Annars överväxt.

Samma dag återfanns platsen där en njalla var liggande. Fotograferad av Thomas Willenfeldt. Mycket lite kvar av materialet. Skall även vara på bild i boken Jämten. Avfotograferad av Thomas för ca 30 år sedan.

2.11 Fjällnäs

Lokalerna beskrivna av Ingvar Labj. Karta se bilaga 9.

1. Kåtatomt, V om bäck. N om kåtatomten finns en liten myr ca 50 m i V. Småväxt björk. Kol i eldstaden. Troligen gärdesplats mot fjället.

2. Kåtatomt, V om bäck. I björkskog. 5.5 m diam. Eldstaden synlig, kol framkom. Kolprov. Troligen gärdesplats några hundra m mot fjället.

2.12 Kråksjön

Lokalen beskriven av Ingvar Labj. Karta se bilaga 2.

1. Kåtaplats, stensättning. Kåtaplatsen ca 6.0 m diam. Rester av nedrasad klykstångskåta. Synliga rester ca 0.5 m liggande på liten sandbacke. Beväxt med högt ris och mossor. Ca 100 m V i V kanten av stenrammel en stensättning av flata stenar. Denna kåta har använts av Sigrid och Anders Rensberg som fiskekåta (uppgift av Adele Wiberg).

2.13 Kärringsjön

Aina Andersson har beskrivit följande lämningar vid Kärringsjöns f.d. huvudviste.
Karta se bilaga 10.

1. Bebyggelselämning. på en backe med björkskog runt om, nära myr. Bostadshuset 4.3 x 5.8 m står fortfarande kvar, samt några varv timmer efter stallet. Här finns egen brunn. Huset över brunn finns kvar. Anna och Lars Fjellsten med sonen Nils Fjellsten bodde här och Olov (Ola) Andersson Kant.
2. Bebyggelselämning. 113 m till Fjellstens boplatz (nr 1). Nedanför backe nära kalkkälla. Grunden ca 7.70 x 5.20 m väl synlig. Grundstenar efter uthus och stall också tydliga. Rester efter litet vattenhus och ett rökeri kvar. Här bodde Johanna och Jon Olofsson Kant med sin familj.
3. Kåtaplats. 32 gr NNÖ riktning från nr 1 50 m. På backe igenväxt med lövskog. Här bodde Märit och Halvar Persson i en torvkåta med förstuga, brädgolv och matkällare.
4. Bebyggelselämning. 20 gr NNÖ riktning från nr 3 25 m. Här bodde John Anders och Linnéa Rensberg. Bostadsgrunden 11 x 4 m. Tydlig källargrop.
5. Bebyggelselämning. 62 gr NO riktning från nr 4 70 m. På backe igenväxt med björkskog. Här bodde Albin och Kristina Kant. Bostaden ca 7.5 x 4.5 m. Tydlig källargrop. Grundstenar efter ett härbärge stått.
6. Kåtaplats. 34 gr NV riktning från nr 7 50 m. På backe, öppet, några tallar. Här har Kristina och Pål Jonasson bott i en torvkåta. 4.5 x 4.5 m diam.
7. Bebyggelselämning. 95 gr Ö riktning från nr 1, 50 m från Styggjärn. Nära sjön, igenväxt med björk. Här bodde Signe och Vilhelm Rensberg. Bostadshuset ca 8 x 4.8 m. Tydlig källargrop i grunden. Grundstenar där härbärge stått.
8. Bebyggelselämning. 201 gr sydlig riktning från nr 7, 30 m från nr 7. Här bodde Johanna och Anders Jakobsson. Bostaden 4 x 8 m. På en backslutning nära Styggjärn. Tydlig grund efter lagård och hölada.
9. Kåtaplats. 132 ÖSÖ riktning. På andra sidan Styggjärn sett från nr 8. Ca 50 m från sjön. På backe, ganska öppet. Här bodde Olov och Johanna Nilsson Rensberg i ett kätaliknande hus, 4 varv timmer, sluttande bräddtak. Bodelen 4.5 x 6.3 m inkl. förstuga. Huset står fortfarande kvar. Sonen Mattias Rensberg bodde också här.
10. Bebyggelselämning. 120 m från nr 1. Öppet. Syns att här har varit slätteräng en gång i tiden. Jon och Anna-Lisa Nilsson-Rensbergs boplatz. Bostaden ca 8.4 x 6 m. Här har stått stall, lagård och hölada. En uthuslänga (förråd, vedbod). Egen brunn.
11. Kåtaplats. ca 30 m från nr 10. Grunden helt igenväxt med småbjörk. Här bodde Cecilia Rensberg och Jonas Kant. Kätaliknande hus, 4 varv timmer, sluttande bräddtak. 5 x 5 m och förstuga.
12. Bebyggelselämning. 290 gr. V riktning från nr 10 250 m. På backe, öppet där grunden står. Här har Tomina och Nils Axel Rensberg bott. Sen användes huset till samlingslokal. 8.3 x 5.5 m. Källargrop i grunden.
13. Bebyggelselämning. 310 gr. V riktning från nr 12 40 m. Grunden står öppet på en backe. Myrmark runt om. Nära till kalkkälla. Sigrid och Nils Rutfjäll bodde här. Sigrid var lärarinna i byn. Bostaden 8.4 x 5.3 m.

14. Bebyggelselämning. 344 gr. NV riktning från nr 12 100 m. På backe, ganska öppet. Rester av staket kvar. Kristina och Pål Jonassons boplat. Bostaden 8 x 5 m. Tydlig källargrop i grunden. Här var matbespisningen när skolan fanns.
15. Bebyggelselämning. 344 gr. NV riktning från nr 12 130 m. 20 m från nr 14. På samma backe som nr 14. men igenväxt med björk. Junetta och Nils Dorras boplat. Bostaden 5.3 x 5.3 m samt förstuga. Ett kåtliknande hus. Några varv timmer, sluttande brädtak. Användes först som skola.
16. Bebyggelselämning. 239 gr. SV riktning från nr 12 110 m. På backslutning, ganska öppet. Här bodde Lovisa och Edvard Willenfeldt. Grunden med tydlig källargrop. Källare även på kortsidan med ingång utifrån. Tydlig grund efter lagård och uthus.
17. Bebyggelselämning. 335 gr. NV riktning från nr. 16 220 m. Grunden med djup källargrop på en kulle, öppet. Här har stått ett tvåvånings timmerhus, 8 x 5 m. Tydlig grund efter litet gethus, lagård. Grundstenar där två stora härbärgen stått. Rester av litet vattenhus kvar. "Fjellsjödrottningen" Elisabet Rensberg bodde här. Dottern Stina med maken Jakob Torkelsson bodde på övre våningen.
18. Kåtatomt? nedanför Sally och John Sunts stuga. Slät och fin plats mitt ibland alla stenar. Hittade inga kolrester.
19. Kåtatomt. "Kalvrösta", N om skoterleden, ca 10 m nedanför landsvägen. 5 x 5 m, ganska tydlig torvring. Kolrester i mitten. Här har Pål och Kristina Jonasson bott.

Sammanlagt har ca 120 tidigare oregistrerade samiska kulturlämingar dokumenterats under 1998.

3. PROVTAGNING OCH RESULTAT

Kolprover för datering insamlades från flera lokaler. Sammanlagt åtta kolprover har analyserats under 1998; från Fartjärnarna (2 prover), Rogen (3 prover) samt Åarga (3 prover). Kolproverna togs i samtliga fall från härdar utom ett prov från Fartjärnarna där kolet togs från en skärvstenspackning. Kolproverna analyserades vid Vedlab i Glava, där vedartsanalys visar att björk, tall, dvärgbjörk, kottefjäll från tall samt ljung förekom i proverna (bilaga 11). Eftersom tall kan ha en mycket hög egenålder har andra träslag valts för datering där detta varit möjligt. Kolproverna sändes därefter till Ångströmlaboratoriet i Uppsala för 14 C-analys (bilaga 12).

En dvärgbjörkkvist från Åarga visar att den yttersta årsringens tillväxt är avbruten tidigt på växtsäsongen. Då dvärgbjörk brukar brytas och användas till bränsle direkt utan att först torkas, tyder detta på att boplaten användes under året första månader.

Provtagningsresultaten visar att de tre daterade härdarna från kåtatomter vid Åarga användes under 1700- och 1800-talen, medan härdarna vid Rogen var av betydligt högre ålder och daterades till 11-1300-talen e. Kr. Dateringarna från härdarna i Rogen är i ett fall gjord på en bit kottefjäll från tall, i det andra fallet på en bit tallved och i det tredje fallet på en ljungkvist. Det faktum att åtminstone två av dateringarna är utförda på andra växtdelar än tallved, vilken i sig kan ha en mycket hög egenålder, gör resultaten trovärdiga. De kolprover som togs vid Fartjärnarna 1998 gav äldre dateringar än de härdar från samma lokal som daterades 1997. En härd från en kåtatomt daterades här till 16-1700-tal, medan en skärvstenspackning strax intill visade på en användningstid under 1100-talet e. Kr.

Två kolprover som insamlades 1998, från en härd och en kåtatomt vid Myskelsjön, kommer att analyseras under våren 1999.

4. KARTANALYS

I samband med dokumentation och datering av härdar m.m. vid Farrtjärnarna (kap. 2:1) gjordes en kartanalys av området. Den karta som studerats är laga skifteskartan "Karta i 14 delar över alla egona till Malmagens, Funesdalens, Kyrkbyns och Walen som gemensamt skifteslag. Upprättad åren 1887-98" (Bilaga 13).

Av handlingen till Laga skifte 1891-99 framgår att "Dojtorpet 1:1 lägenheten innehafves av Anders Larsson Doj som mot kvarboende erhållit tvenne skiften". Anders Larsson Doj var alltså innehavare av bl.a. det skifte där lämningarna vid Farrtjärnarna är belägna. Renvallarna vid Farrtjärnarna är på laga skifteskartan upptagna som hårdvallsäng.

Av kartstudien kan man ana att det vid laga skiftet i Jämtlands län har varit vanligt att beskriva renvallar som hårdvallsängar. Renvallarnas ursprungliga funktion beskrivs således inte i lantmäterihandlingarna, vilket innebär svårigheter att spåra samisk närvaro i äldre kartmaterial.

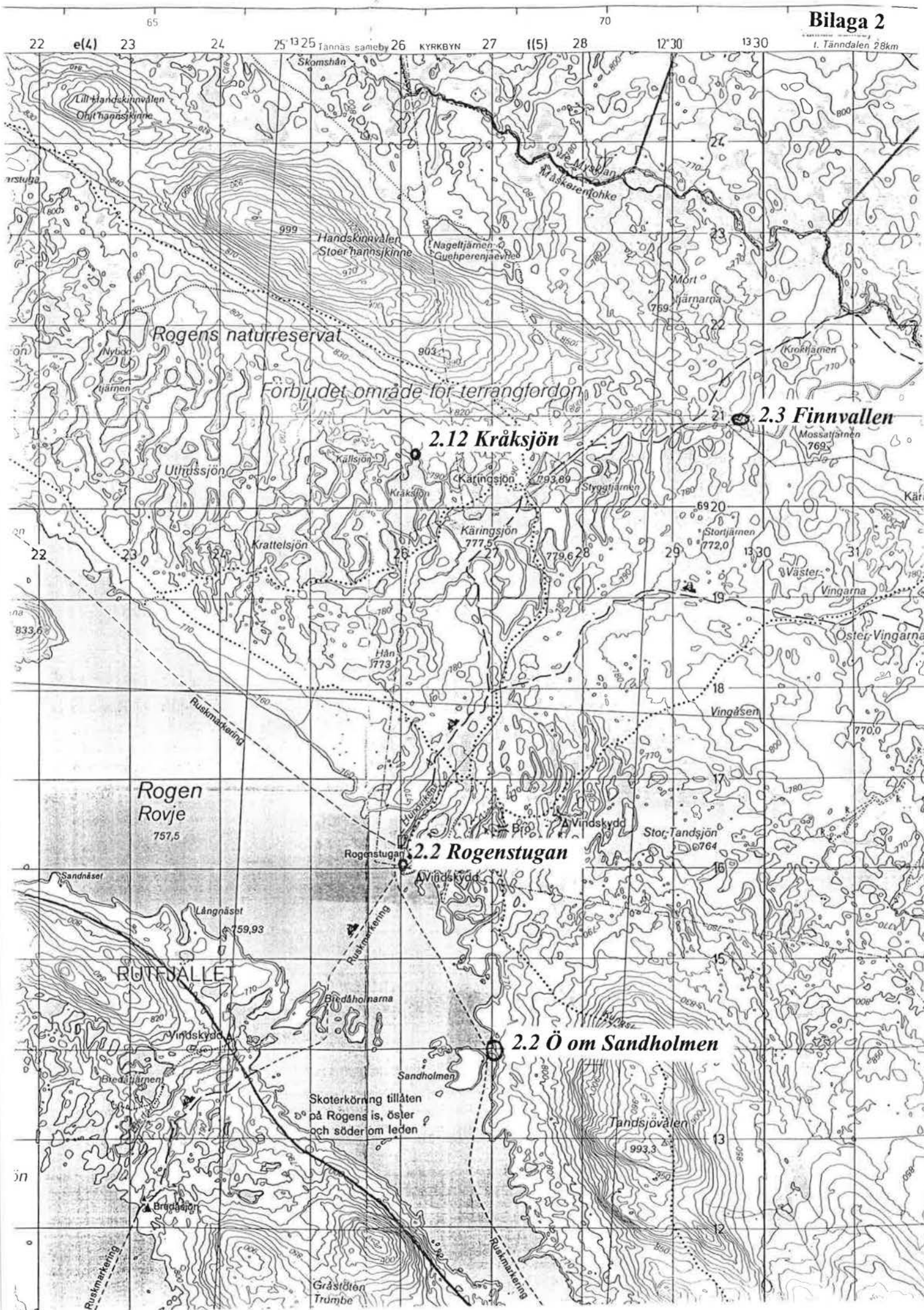
5. SLUTSATSER

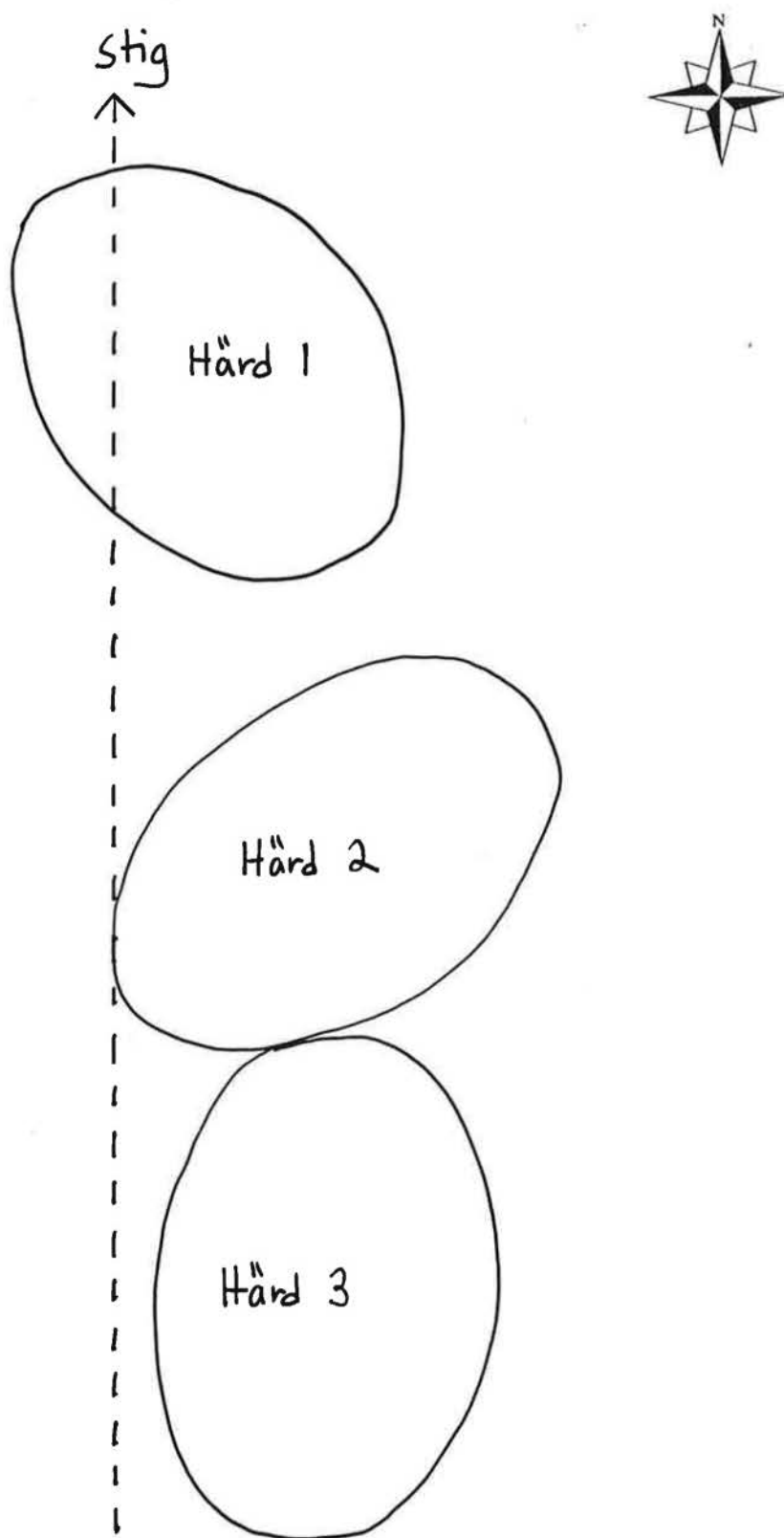
I samband med 1998 års dokumentationsinsatser har ett stort antal samiska kulturlämningar registrerats, såväl på renbetesfjällen som på privatmarker. Här kan speciellt nämnas de samiska kulturmiljöerna vid Åarga och Farrtjärnarna, vilka visar på långvarig samisk närvaro i områden som idag ligger utanför renbetesfjällen.

Analysen av äldre kartmaterial och fältundersökningarna vid Farrtjärnarna visar att gamla visten och renvallar beskrevs som hårdvallsängar vid laga skiftet. Dateringarna av kåtatomter från lokalen visar tydligt på en äldre samisk bosättning. Kolprov från en skärvstenspackning vid vistet gav så tidig datering som tiden kring 1100-talet e. Kr. Denna skärvstenspackning kan jämföras med en liknande anläggning vid Vivallen strax väster om Funäsdalen, som daterats till ungefär samma tid. Vid Vivallen fanns även härdar från denna tid. En angelägen fråga är om det är möjligt att hitta spår efter så gamla härdar också vid Farrtjärnarna.

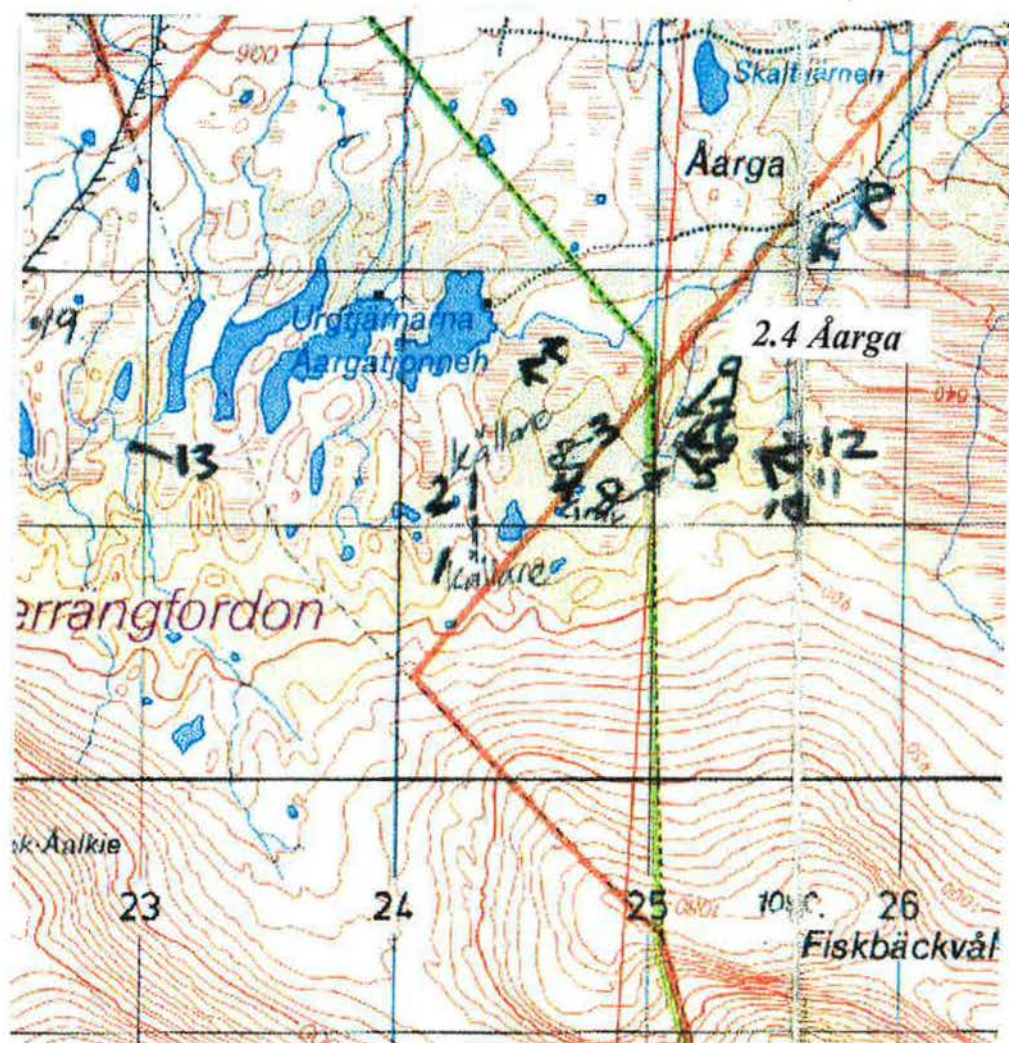
Värt att notera är även de tre dateringarna av härdar från Rogen som tyder på samisk bosättning under 11-1300-talen e.Kr. Den magra vegetationen i Rogenområdet gör det enklare att hitta härdar här än på ställen med frodigare växtlighet, och det bör därför vara möjligt att lokalisera ytterligare härdar i området.

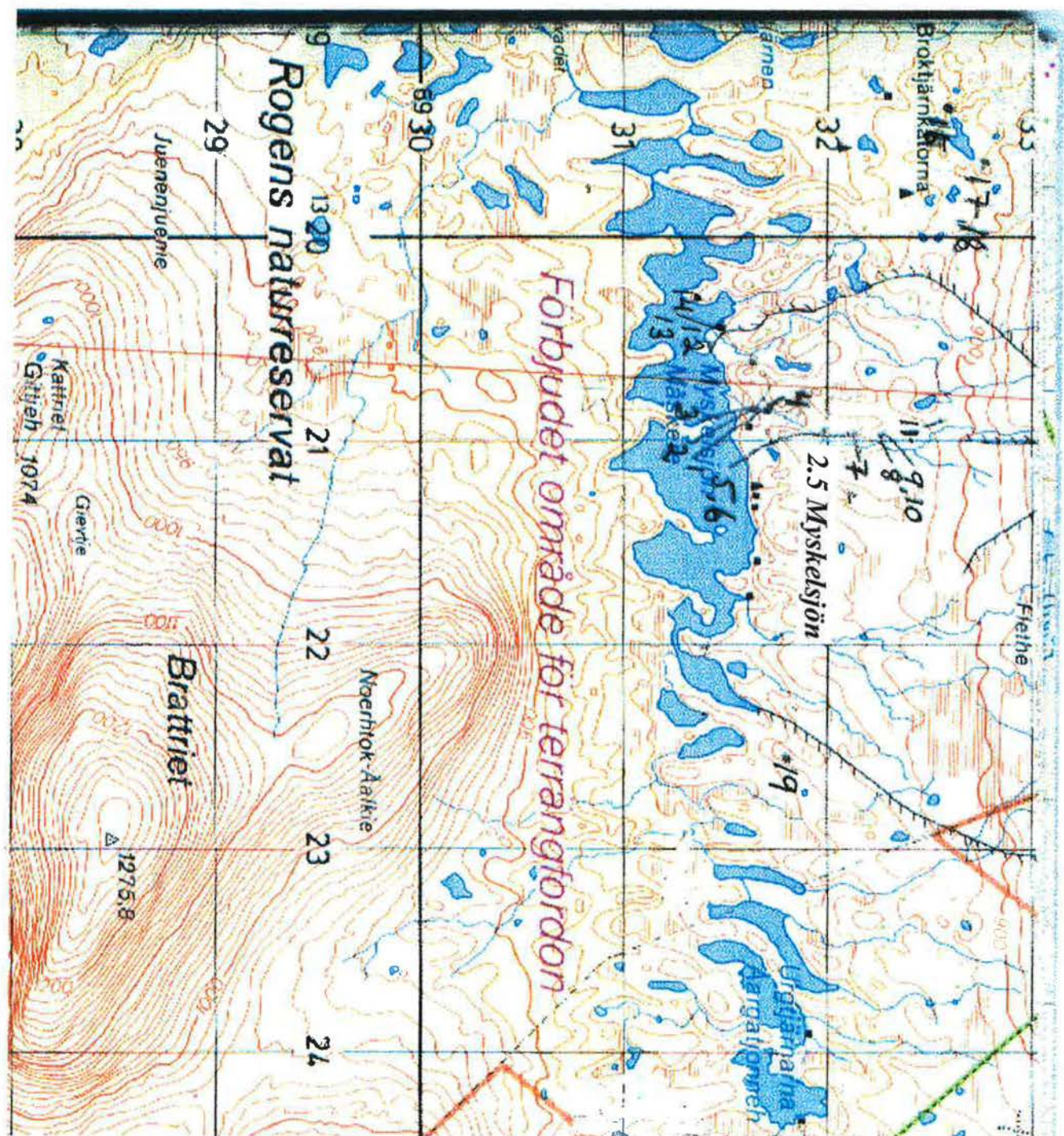
De framgångsrika dokumentationsinsatserna under året är ett direkt resultat av sameby-medlemmarnas breda engagemang och aktiva deltagande, och dokumentationsarbetet kommer att fortsätta enligt projektplanen under år 1999.

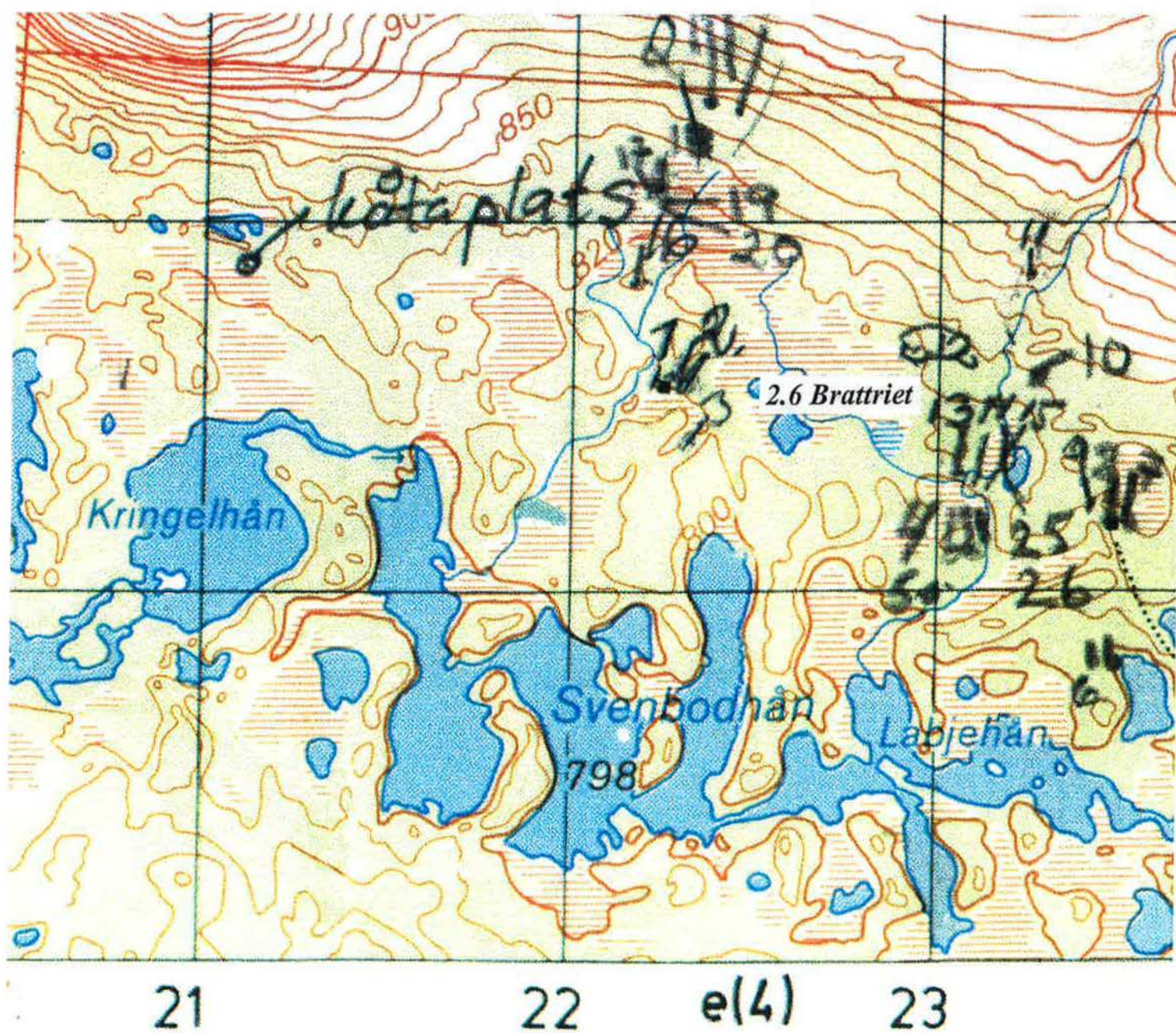

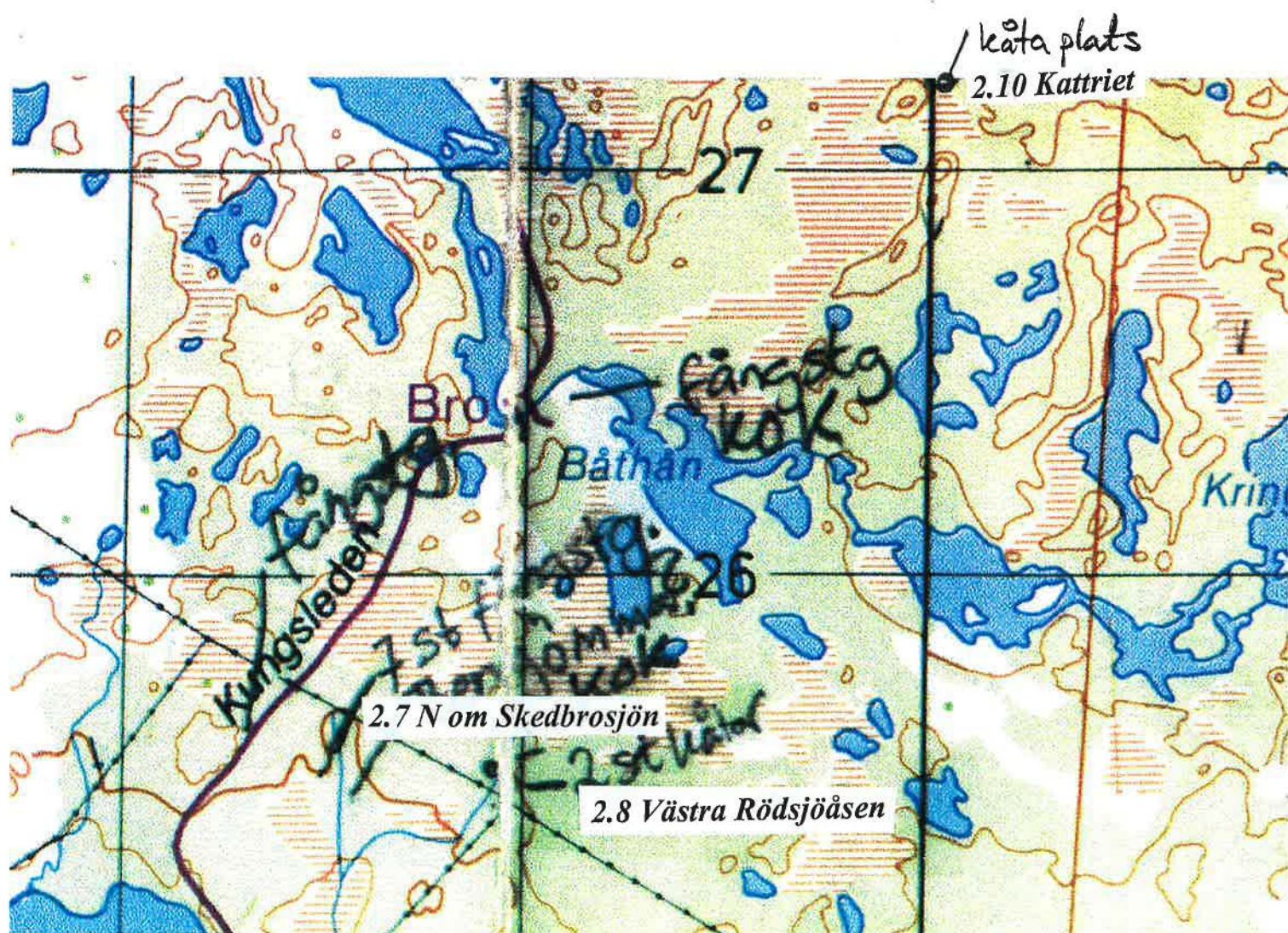

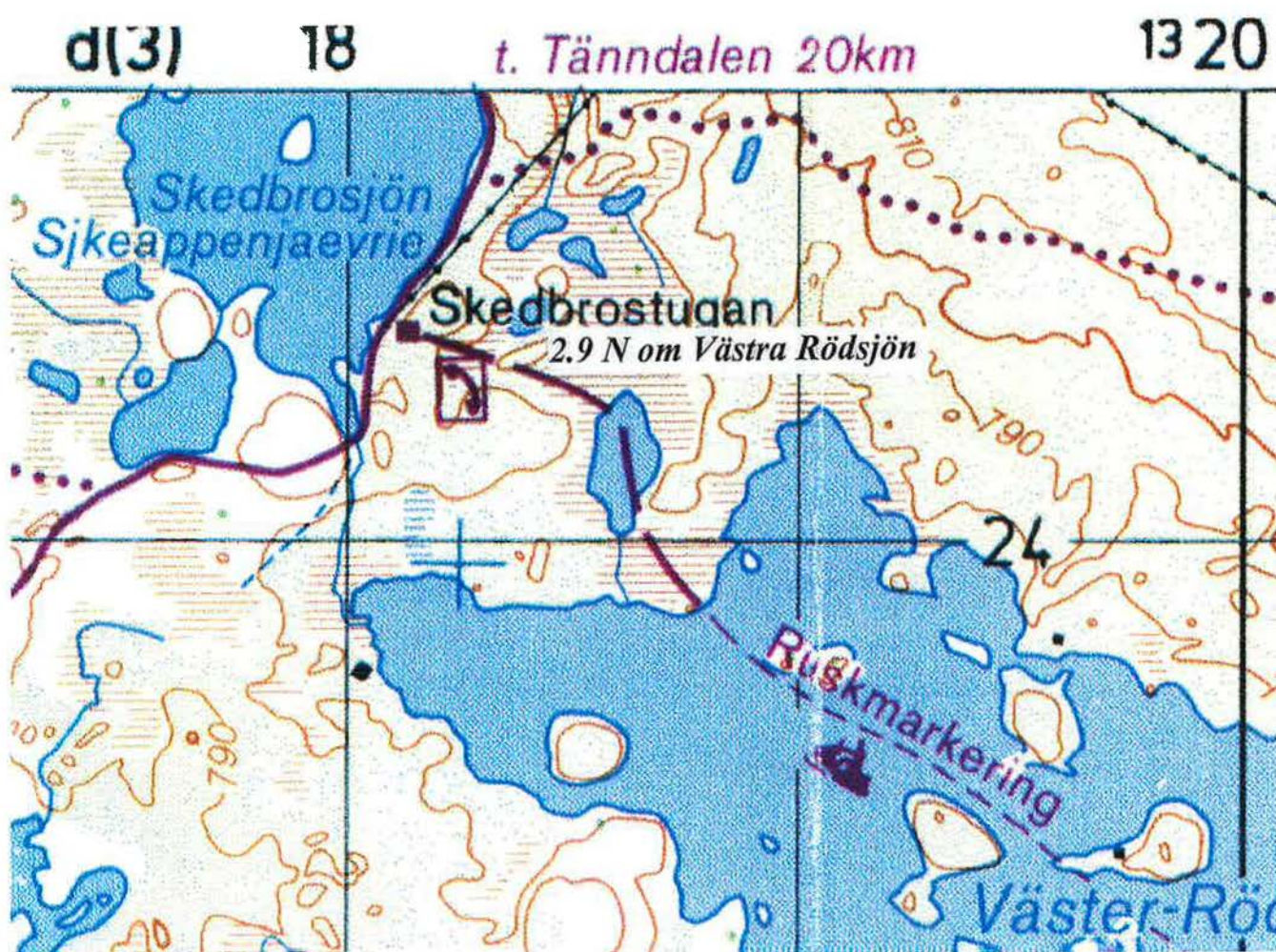
Figur 1. Sandholmen, Rogen. Händarnas placering. Skala 1:20

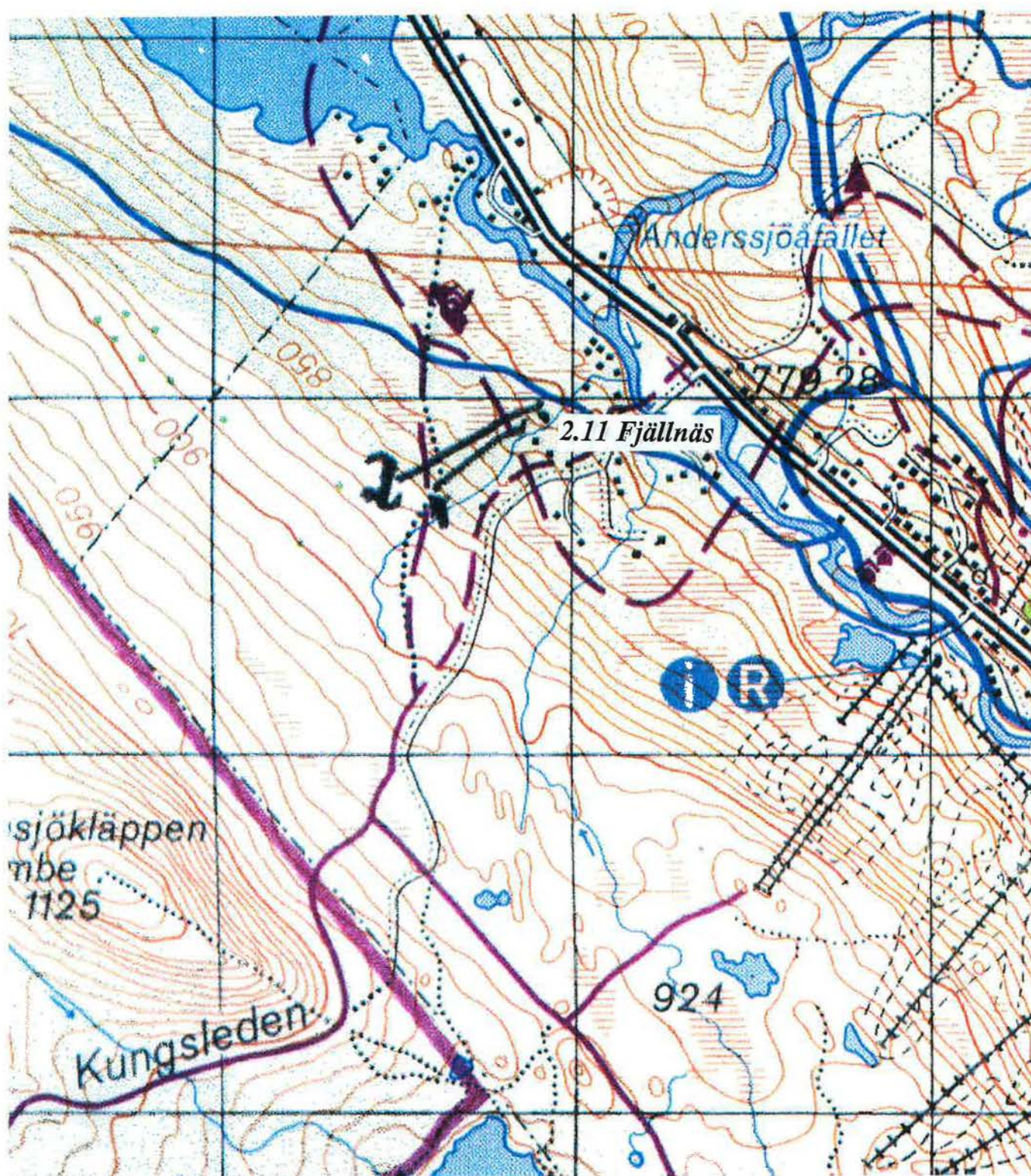

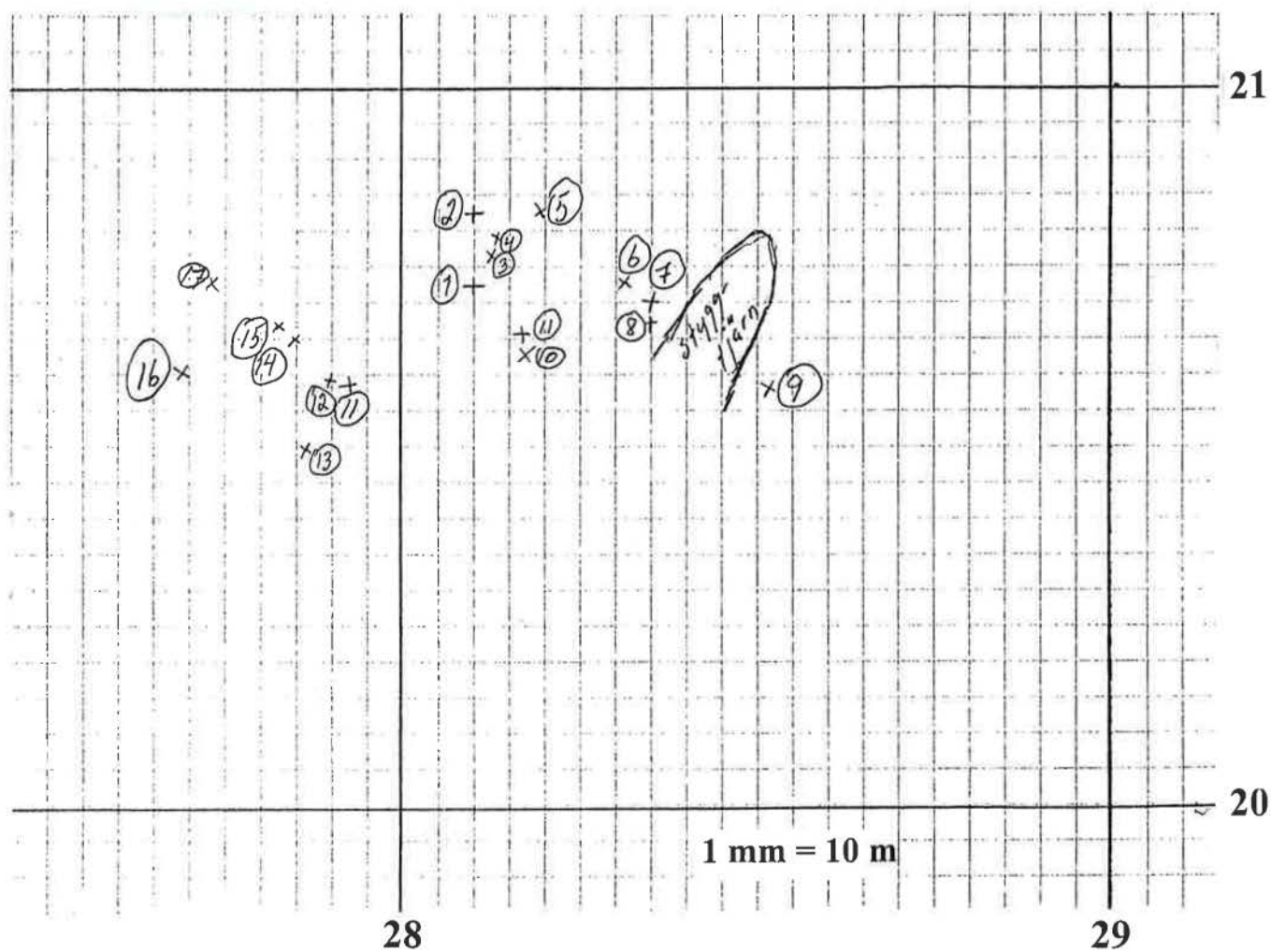
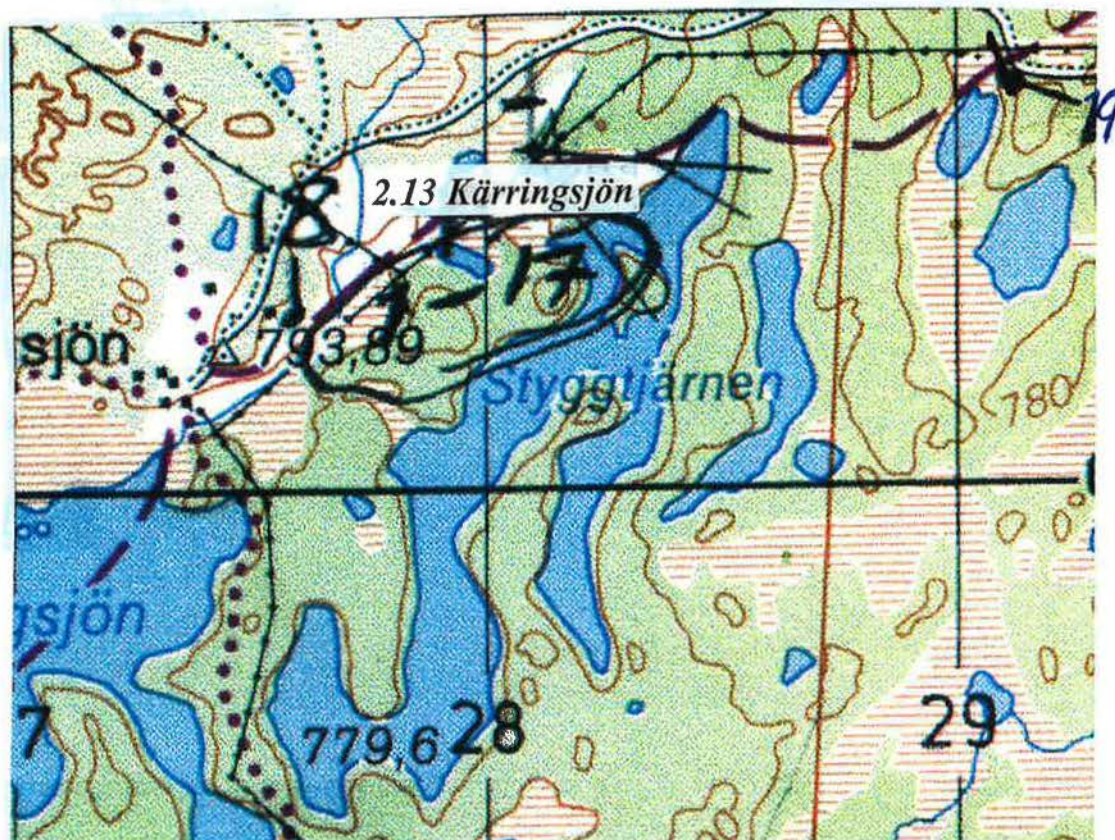

VEDLAB

Det lilla vedanatomi-labbet

Vedlab rapport 9826

1998-10-01

Rapport över vedartsanalyser på material från Jämtlands län, Tännäs sn. Åarga, Rogen, Farrtjärnarne och Kall sn. Krönavañje.

Beställare: Kjell-Åke Aronsson/Länsstyrelsen i Jämtlands län

Arbetet omfattar 14 prover träkol taget ur olika härdar och en skärvstenspackning vid undersökningar av stalotomter i Jämtland och Härjedalen. Boplatsen i Åarga är preliminärt daterad till < 800 BP. Rogen är preliminärt daterad till < 2000 BP. Från Krönavañje har tidigare dateringar av kol från härdar gett olika resultat. Två härdar och en kokgrop gav värden runt 1500 BP medan den tredje härden gav ca 3000 BP. Två nya prov ur den härden ingår i dessa analyser för i försök att hitta något annat än Tall att datera då hög egenålder misstänks ligga bakom den avvikande dateringen. Farrtjärnarneboplatsen är preliminärt daterad till yngre järnålder

Frågeställningar: Vilka träslag har valts till bränsle? Lämpligt material för datering.

Proverna från Åarga innehöll Fjällbjörk, Tall och Dvärgbjörk. De senare i form av kvistar med ca 15 årsringar. Den yttersta årsringens tillväxt är avbruten tidigt på tillväxtsäsongen vilket alltså ger en aning om när på året boplatsen har varit i bruk. Dvärgbjörk brinner ju även i rätt tillstånd så man kan ju tänka sig att riset har blivit använt direkt som bränsle.

I proverna från Rogen var det mest Tall. Ett kottefjäll från Tall och en bit Ljung borde dock ge prover med låg egenålder.

Två prover från Farrtjärnarne gav båda Fjällbjörk. Vid tidigare undersökningar av material från den boplatsen kom också mest Björk men även lite Rönn och En.

Tidigare analyser av material från Krönavañje har bara gett Tall. Denna gång kom det även Fjällbjörk Rönn och Gran. Granens förekomst indicerar en yngre datering än 3000 BP. Tyvärr var det i de två proverna från härden 365:3, den som förut gav den "felande" dateringen, återigen bara Tall. Men i det ena provet fanns det även någon hopsmält förkolnad massa, helt utan vedstruktur. Detta kan vara kåda, matrester eller i stort sett vad som helst. Materialet kan ha låg egenålder men det är inget som jag törs lova.

I provet från Härd 3 (Krönavañje) låg en bit av något som jag tror är ben men det är inte vitbränt utan brunsvart. Tyvärr bröt jag av den innan jag insåg att det inte var kol.

Se även Vedlab rapporter 9602, 9617 och 9715.

Analysresultat

Åarga A Härd i kåtatomt

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 3 bitar
3 bitar Björk

Åarga B Härd i kåtatomt

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 3 bitar
3 bitar Tall

Åarga B extraprov Hård i kåtatomt

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 9 bitar
9 bitar Tall

Åarga C Hård i kåtatomt

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 3 bitar
3 bitar Dvärgbjörk Kvistar med 15 årsringar

Rogen 1 Hård

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 5 bitar
4 bitar Tall
1 bit kottefjäll, Tall Utplockat för ^{14}C -datering.

Rogen 2 Hård

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 7 bitar
7 bitar Tall

Rogen 3 Hård

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 7 bitar
6 bitar Tall
1 bit Ljung Ca 10 årsringar. Utplockat för ^{14}C -datering.

Farrtjärnarne Kåtatomt 3 Hård i kåtatomt

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 5 bitar
5 bitar Björk

Farrtjärnarne Skärvstenspackning utanför kåtatomt.

Provmängd: 3g
Undersökt mängd: 3g 1 bit
1 bit Björk

Krönavajje Hård 1

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 6 bitar
4 bitar Björk
2 bitar Rönn Utplockat för ^{14}C -datering.

Krönavajje Hård 2

Provmängd: <1g
Undersökt mängd: <1g 6 bitar
6 bitar Gran

ÅNGSTRÖMLABORATORIET
 AVD FÖR JONFYSIK, ^{14}C -LAB
 UPPSALA UNIVERSITET

Uppsala 1998-10-23

Ewa Ljungdahl
 Länsstyrelsen i Jämtlands län
 Kulturmiljö
 831 86 ÖSTERSUND

Resultat av ^{14}C datering av material från Härjedalen.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1% HCl tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1% NaOH tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.
 Kottefjällen behandlades med 0.5% NaOH i 60° C under 1 timme.

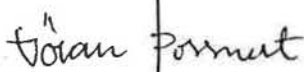
Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-13764	Rogen 1	-26.83	860 ± 70
Ua-13765	Rogen 2	-25.74	650 ± 85
Ua-13766	Rogen 3	-24.66	620 ± 75
Ua-13767	Åarga A	-26.19	65 ± 65
Ua-13768	Åarga C	-26.66	145 ± 65

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Maud Söderman

ÅNGSTRÖMLABORATORIET
AVD FÖR JONFYSIK, ^{14}C -LAB
UPPSALA UNIVERSITET

Uppsala 1998-10-23

Ewa Ljungdahl
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Kulturmiljö
831 86 ÖSTERSUND

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Härjedalen.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1% HCl tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1% NaOH tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del , som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

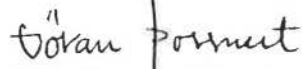
I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

En korrektion motsvarande $\delta^{13}\text{C} = -24.79\text{‰}$ mot PDB har utförts.

Labnummer	Prov	^{14}C ålder BP
Ua-13763	Åarga B	85 ± 65

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Maud Söderman

Postadress
Box 534
751 21 Uppsala

Besöksadress
Lägerhyddsvägen 1
Uppsala

Telefon
018-471 0000
Direktval 471 3059
E-post: Goran.Possnert@Material.uu.se

Telefax
018 555736

ÅNGSTRÖMLABORATORIET
AVD FÖR JONFYSIK, ^{14}C -LAB
UPPSALA UNIVERSITET

Uppsala 1998-08-28

Ewa Ljungdahl
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Kulturmiljö
831 86 ÖSTERSUND

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Jämtland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1% HCl tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1% NaOH tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del , som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

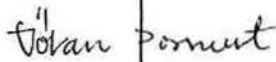
Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-13556	Farrtjärnarna skärvstenspackning	-25.53	925 $\pm$ 55
Ua-13557	Farrtjärnarna kåta tomt 3	-26.05	215 $\pm$ 55

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Maud Söderman

Postadress
Box 534
751 21 Uppsala

Besöksadress
Lägerhyddsvägen 1
Uppsala

Telefon
018-471 0000
Direktval 471 3059
E-post: Goran.Possnert@material.uu.se

Telefax
018 555736

okatte

fjäll.

